

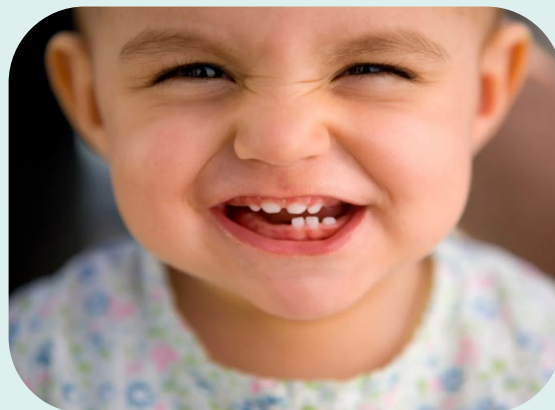
0-6 jaar

**SPEEL
TIP**

Bijten

Uit de kindermond: "Ik heb gebeten"

"Ik schrok heel erg ... Bas duwde de toren die ik maakte zomaar omver. Hij pakte mijn blokjes af en liep weg. Dat wou ik niet, het waren mijn blokjes! Ik beet in zijn hand zodat hij de blokjes zou loslaten. Plots huilde hij heel hard! Ik begreep niet goed wat er gebeurde. Hij liet de blokjes wél vallen. Kinderbegeleider Tania kwam bij me zitten. Ze begreep gelukkig dat ik het niet fijn vond dat Bas mijn blokken zomaar afpakte. Ze vertelde dat hij zo huilde omdat ik hem pijn gedaan had, ik had hem 'gebeten'. Bijten mag niet. Ik wou gewoon mijn blokjes terug ... Tania heeft Bas verteld dat hij de blokjes niet zomaar mag wegnemen. Samen met Bas hebben we de toren opnieuw gemaakt, dat vond ik leuk."

Waarom bijten kinderen?

Peuters worden overweldigd door heftige emoties die ze soms uiten met bijten, roepen, wenen, slaan, schoppen of Dit hoort bij hun ontwikkeling. Aanmoediging en oefening om zich anders te uiten, zal het bijten verhelpen. Het is een normale reactie en gaat vaak vanzelf over wanneer het kind verder ontwikkelt.

Er zijn verschillende redenen waarom kinderen bijten:

- Ze hebben een eigen wil (bv. niet willen delen)
- Ze zijn gefrustreerd (als iets niet lukt of niet loopt zoals gewenst)
- Ze willen iets duidelijk maken en moeten nog leren hoe ze hun behoeftes of gevoelens kunnen uiten (moe zijn, boos zijn, ...)
- Ze hebben stress (onveilig gevoel, onduidelijke regels en verwachtingen, ...)
- Ze willen contact maken met een ander kind
- Ze imiteren een kus (maar niet weten dat ze hun tanden niet moeten gebruiken)
- Ze experimenteren, ze zijn nieuwsgierig (wat gebeurt er als ik in een arm bijt)
- Ze hebben pijn (bv. uitkomende tandjes)

Bronnen

- Webinar van VCOK, Tom Verhaeghe in gesprek met hoofdredacteur Kindertijd
- Artikel Kindertijd, 'Help, Mila heeft Noah gebeten!' door Tom Verhaeghe
- Visie van Françoise Dolto
- Documenten VSG: 'Omgaan met bijtgedrag'
- Website [Gezondheid en Wetenschap](#)
- Website Kind & Gezin: [Wat met een kind dat bijt in de opvang?](#)
- Website Kind & Gezin: [Bijten](#)

www.speelbank.be

Doe de test!

Geef jezelf een punt voor elke stelling die klopt.
Tel je punten op en bekijk onderaan het resultaat.

- Ik zorg voor structuur en duidelijkheid in mijn inrichting. Ik heb **duidelijk afgebakende hoeken**. Kinderen kunnen het speelgoed zien en zelf nemen.
- Ik zorg voor structuur en duidelijkheid in het verloop van de dag. Ik vertel kinderen wat er gaat komen en maak gebruik van **vaste rituelen** die elke dag herhaald worden (vb. liedje om op te ruimen, om te gaan eten, ...).
- Ik voorkom dat kinderen zich vervelen door hen **spel-impuls** te geven, uit te dagen en voldoende speelgoed aan te bieden, rekening houdend met interesse en leeftijd.
- Ik ken de verschillende **redenen** waarom kinderen bijten. (zie 'Waarom bijten kinderen?')
- Ik ben **consequent en duidelijk**, ik herhaal grenzen en weet dat dit een lang proces kan zijn. Kinderen weten wat mag en wat niet mag in de opvang.
- Ik erken en benoem de **emoties** van kinderen (ook bij baby's) en leer hen deze te uiten op een aanvaardbare manier (bv. praten, op de grond stampen, ...).
- Ik **reageer onmiddellijk** en duidelijk naar het kind dat gebeten heeft. Ik zeg dat bijten pijn doet en dat we andere kinderen geen pijn doen.
- Ik ga op zoek naar **waarom** een kind gebeten heeft. Ik verplaats me in het hoofd van dat kind, waar heeft het kind het moeilijk mee?
- Ik moedig kinderen aan om het terug **goed te maken** (sorry zeggen, een aai, een tekening maken enz.). Ik verplicht dit niet.
- Als een kind bijt om te reageren op een ander kind, leg ik uit hoe het **beter zou reageren** (vb. vragen om mee te spelen i.p.v. afpakken,...).
- Ik **benoem** het gewenste gedrag. Ik zeg dat bijten niet mag, maar geef ook een alternatief (boos zijn,...).
- Ik geef het kind de boodschap dat het er **niet alleen** voor staat, dan ik er ben om te helpen waar het nog niet alleen lukt. Dit kan zijn tussenkomen bij een ruzie, een frustratie wegnemen enz.
- Ik geef het **goede voorbeeld** en bijt zeker niet terug.

0-5 punten

Je zet nog te weinig in op het voorkomen van bijtgedrag in je opvang. Bekijk de vragenlijst nog eens. Elke vraag is een voorbeeld of tip waarmee je aan de slag kan gaan. Door duidelijkheid en structuur te brengen in je inrichting en dagverloop, geef je kinderen een veilig gevoel en vermijd je stress. Bespreek samen met je team, je verantwoordelijke of een inspirerende collega hoe je hierin kan groeien. Neem zeker ook de informatie door over de redenen waarom kinderen bijten en het stappenplan 'omgaan met bijtgedrag'. Maak de test opnieuw nadat je je werkpunten aangepakt hebt. Geef jezelf de nodige tijd om hierin te groeien.

6-10 punten

Je bent op de goede weg. Toch kan je nog groeien in het voorkomen van bijten. Denk na over wat je nog kan verbeteren. Je kan de vragenlijst er terug bijnemen. Op welke vragen antwoordde je 'neen'? Ga hiermee aan de slag. Neem het stappenplan 'omgaan met bijtgedrag' en de informatie 'hoe communiceren over bijtgedrag met ouders' door en pas je handelen stap voor stap aan.

11-13 punten

Jij pakt bijtgedrag al goed aan in je opvang. Je bent je bewust van de redenen waarom kinderen bijten en zet in op preventie. Je weet dat bijtgedrag een mogelijke stap is in de ontwikkeling van een kind. Je benadert de kinderen individueel, zowel het kind dat bijt als het kind dat gebeten is, en moedigt hen aan om het terug goed te maken. Loopt je communicatie met ouders rond bijtgedrag ook al vlot? Hierbij kan je misschien nog een aantal tips gebruiken. Neem de informatie onder 'hoe communiceren met ouders over bijtgedrag' nog even door.

Communiceren met ouders over bijtgedrag

- 1 Informeer ouders **op voorhand**. Geef hen informatie over bijtgedrag bij de start van de opvang en leg uit dat dit bij de ontwikkeling hoort.
- 2 Breng de ouders van **het kind dat gebeten is** op de hoogte:
 - Informeer de ouders correct over het hoe, waar en wanneer: “ik heb een vervelende boodschap, je kind is gebeten.”
 - Verduidelijk welke stappen je ondernomen hebt en welke stappen je nog zal ondernemen “ik heb je kind verzorgd en getroost. Ik beseft dat dit geen leuk nieuws is. Ik hield toezicht en blijf dit doen.”
 - Geef ouders de kans om hun gevoelens te uiten, neem dit niet persoonlijk en toon hier begrip voor.
 - Je hoeft je niet te verontschuldigen want bijten kan je niet helemaal voorkomen zolang peuters nog niet geleerd hebben om op een aanvaardbare wijze heftige emoties te uiten.

- 3 Bespreek het bijtincident ook met de ouders van **het kind dat gebeten heeft**:
 - Informeer de ouders correct over het hoe, waar en wanneer: “ik heb niet zo'n leuk nieuws, uw kind heeft iemand gebeten.”
 - Verduidelijk hoe je met het bijtgedrag zal omgaan en beantwoord eventuele vragen.
 - Herkennen ouders dit gedrag thuis ook? Hoe gaan zij ermee om? Hoe kan de aanpak thuis en in de opvang op elkaar afgestemd worden?
 - Bekijk samen wat haalbaar en wenselijk is om het kind te helpen om zijn heftige gevoelens op een andere wijze te uiten bv. eens stampen op de grond is beter dan een ander kind bijten, schoppen of slaan.

- 4 Benoem **het gedrag** en niet het kind. Spreek over ‘een kind dat bijt’, niet over ‘de bijter’.
- 5 Spreek over ‘het kind dat gebeten heeft’ en ‘het kind dat gebeten is’. Termen als ‘dader’ en ‘slachtoffer’ zijn **zware woorden** die naar criminele feiten verwijzen.
- 6 Hou rekening met de regels rond **privacy**: vertel niet aan de ouders welk kind gebeten heeft.
- 7 **Nazorg**: informeer de dagen nadien bij de ouders hoe het met de kinderen gaat. Vertel hen ook hoe het nu in de opvang verloopt.

Omgaan met bijtgedrag in 10 stappen

1 Blijf kalm en beheerst.

Houd je emoties onder controle en reageer rustig. Bijtgedrag kan frustrerend zijn, maar een kalme reactie helpt om de situatie te beheersen. Besef dat het een ontwikkelingsfase is en er geen magische oplossing bestaat.

2 Scheid de kinderen direct.

Scheid het bijtende kind onmiddellijk van het gebeten kind. Dit voorkomt dat het erger wordt.

3 Verzorg het letsel zoals voorgeschreven wordt.

Is de huid beschadigd: stelp de bloeding, spoel de bijtwonde zo snel mogelijk met water, raadpleeg een arts indien nodig. In andere gevallen kan het helpen om de plek te koelen.

4 Toon begrip voor het kind dat bijt.

Probeer de oorzaken van het bijtgedrag te begrijpen. Het kan voortkomen uit frustratie, angst of onvermogen om zich op een andere manier uit te drukken.

5 Toon begrip voor het kind dat gebeten is.

Erken de pijn bij het kind dat gebeten is, bied troost. Minimaliseer niet, benoem emoties 'ja, bijten doet pijn en is niet leuk'.

6 Moedig kinderen aan om het terug goed te maken.

Verplicht de kinderen niet. Zijn ze er nog niet klaar voor, rond dan gewoon af. ("Nu spelen we verder.")

7 Leer kinderen om op een andere manier te communiceren.

Help het kind om zich op andere manieren uit te drukken. Leer bijvoorbeeld woorden of gebaren waarmee het kind zijn behoeften duidelijk kan maken.

8 Benadruk positief gedrag.

Geef veel aandacht aan positief gedrag. Prijs het kind wanneer het zich goed gedraagt en laat zien dat positief gedrag wordt beloond.

9 Breng de ouders op de hoogte.

Communiceer openlijk met de ouders van beide kinderen. Bespreek het gedrag, de mogelijke oorzaken en werk samen een aanpak uit voor thuis en in de opvang. Respecteer hierbij de privacy: je geeft geen namen door.

10 Observeer en documenteer.

Hou het kind dat bijt nauwlettend in de gaten. Observeer en noteer je observaties. Dit kan je helpen bij het zoeken naar de reden van het bijten. Voeg het woordje 'omdat' toe. Kira heeft Babs gebeten *omdat* ...

